

Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn
e-mail: zin@ibles.waw.pl www.ibles.pl

Dotacje dla lasów prywatnych

Udział lasów prywatnych w ogólnej powierzchni lasów w Niemczech wynosi 44%, z czego 57% przypada na lasy prywatne o wielkości do 20 ha. Na ogół lasy te są bardzo rozdrobione, nie zatem dziwnego, że nie są w stanie zapewnić samofinansowania, z wyjątkiem lasów zagospodarowanych systemem rębni przerębowej. Właściciel lasu otrzymuje dotacje, na ogół za pośrednictwem zrzeszeń prywatnych właścicieli lasów.

Federacja uczestniczy w finansowym wspieraniu zadań realizowanych przez poszczególne landy od 1969 r. To właśnie w tym celu utworzony został program „Wspólne zadania doskonalenia struktury agrarnej i ochrony wybrzeża” (GAK). Udział Federacji i landów w dotowaniu zadań w zakresie doskonalenia struktury agrarnej wynosi odpowiednio 60 i 40%. Natomiast udział leśnictwa w ogólnych środkach GAK kształtuje się od 5 do 6%. Federalna ustawa o lasach z 31. lipca 2010 r. stanowi w tej kwestii:

- „leśnictwo z racji pełnienia przez lasy funkcji ochronnych i wypoczynkowych powinno być dotowane,
- Federacja uczestniczy w finansowym wspieraniu leśnictwa zgodnie z ustawą o GAK”.

Według GAK dotowanie leśnictwa obejmuje cztery następujące dziedziny:

- zalesianie, pod warunkiem dostosowania składu gatunkowego uprawy do siedliska oraz wyboru gatunków rodzimego pochodzenia,
- stosowanie metod zagospodarowania zbliżonych do naturalnych,
- zrzeszenia leśne,
- infrastruktura leśna.

Ramowy plan dotacji musi uzyskać zgodę Komisji UE. Plan taki na lata 2014-2020 jest właśnie w opracowaniu.

W pracach nad dotowaniem lasu współdziałają: Unia Europejska, Federacja, landy, powiaty i gminy. Według rozporządzenia o rozwoju przestrzeni rolnej z 2005 r. las prywatny jest dotowany przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (ELER). Natomiast landy (kraje związkowe) współuczestniczą w finansowym wspieraniu ELER: UE do 75%, a landy do 25% kosztów ogółem. Po 2014 r. powyższe udziały procentowe ulegną zmianie na: 50% i 50% oraz ograniczone zostanie finansowanie przez ELER przedsięwzięć w zakresie gospodarki leśnej.

Od 2013 r. lasy są również wspierane ze środków utworzonego przez federalne ministerstwa ds. rolnictwa i środowiska Funduszu Klimatu Leśnego, który w bieżącym roku został zasilony ze środków budżetowych na kwotę 28 mln euro. Jego głównym zadaniem jest dostosowanie lasów do zmian klimatu.

Na ogół kraje związkowe, obok GAK i ELER, tworzą dalsze programy wspierania, w tym także lasów prywatnych. Zazwyczaj jednak dotowanie tych lasów jest związane z udziałem kapitału własnego osób korzystających ze wsparcia.

Źródło: *AFZ-Der Wald*, Nr. 5, 2013

A. K.

Fiński projekt nowej ustawy o lasach

Najważniejszym celem nowej ustawy ma być zwiększenie swobody decydowania właścicieli o swoim lesie, przy czym wzrasta jednocześnie ich odpowiedzialność za te decyzje. W propozycji zamieszczono więcej odniesień do złożonych sposobów zagospodarowania. Są tu więc sprecyzowane definicje trzebieży i wprowadzone pojęcie cięć rębnych w małej skali (w systemie tzw. continuous cover forestry), z pozostawieniem określonej liczby drzew na powierzchni. Jeśli jest ich zbyt mało, cięcia mają charakter odnowieniowy i właściciel zobowiązany jest odnowić teren, tak jak jest to również w obowiązującej dziś ustawie z 1997 roku. Precyzyjnie zostały zdefiniowane też cenne siedliska przyrodnicze. Gospodarka leśna nie może zmieniać ich cech charakterystycznych, co w praktyce oznacza wyłączenie z użytkowania, chociaż dopuszczone będzie usuwanie pojedynczych drzew na takich obszarach – w uzasadnionych przypadkach. Kolejną ważną zmianą jest zezwolenie na prowadzenie cięć rębnych przed osiągnięciem dojrzałości drzewostanu. Autorzy ustawy uważają, że z powodów ekonomicznych (niska opłacalność) nie doprowadzi to do wyrębu lasów zbyt młodych. Zresztą, podobnie jak dotąd, termin i sposób użytkowania będą nadal dyskutowane na etapie sporządzania planu urządzenia danego obiektu.

Propozycja nowego prawa została przygotowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Leśnictwa. Procesowi towarzyszyły konsultacje społeczne. Większość z 50 uzyskanych z różnych środowisk opinii jest pozytywna. „Jednym z naszych celów było zwiększenie możliwości

użytkowania zasobów leśnych. W Finlandii jest obecnie zbyt duży obszar lasów nie użytkowanych, z różnych przyczyn. W obecnej sytuacji ekonomicznej nie możemy sobie na to pozwolić”, powiedział Jari Koskinen, minister do spraw leśnictwa Finlandii

W trakcie dyskusji nad ustawą powstała wątpliwość, czy właściciele lasów mają wystarczająco dużo wiedzy i umiejętności, aby ponosić tak dużą odpowiedzialność za swój las. Ministerstwo stoi na stanowisku, że w kraju istnieje wiele firm świadczących usługi leśne i każdy właściciel może z nich skorzystać. Rosnąca konkurencja z całą pewnością podniesie jakość tych usług.

Projekt został już wysłany do Parlamentu Finlandii. Planuje się, że zostanie on przyjęty jeszcze w tym roku i zacznie obowiązywać z początkiem roku 2014.

Źródło: <http://www.forest.fi>

W.G.

Pierwszy raz na Elmia Wood: wojskowe technologie lotnicze w leśnictwie

Czy technologie rodem z wojskowych myśliwców podniosą efektywność operatorów maszyn leśnych? Optea AB, szwedzko-norweska firma zaprezentowała na tegorocznych targach Elmia Wood pionierskie rozwiązanie - nowoczesny wyświetlacz w technologii HUD (head-up display) o nazwie „Forest Falcon”. Wyświetla on niezbędne dane bezpośrednio na przedniej szybie maszyny, w polu widzenia operatora, dostarczając mu wszystkich informacji. Poprawia się przez to ergonomią pracy operatora, który nie musi tak często nachylać się do tradycyjnego ekranu informacyjnego maszyny i odrywać wzroku od ścinanych drzew.

Firma zgłosiła się ze swoim pomysłem do szwedzkiego Instytutu Badawczego Leśnictwa SkogForsk, we współpracy z którym rozpoczęła testy nowego rozwiązania z czołowymi producentami maszyn leśnych. Wyświetlacz HUD znajdował się na ich „liście życzeń” od wielu lat. Rozwiązanie to zostało zaprezentowane już w 1999 roku na targach SkogsElmia, lecz wtedy technologia okazała się zbyt skomplikowana i droga.

Opiera się ona na chipie przetwarzającym światło, na który składa się ponad milion małych lusterek o powierzchni równej 1 cm². Technologia została opracowana przez amerykańską firmę Texas Instruments. Dzięki silnemu źródłu światła, obraz jest przekazywany bezpośrednio na przednią szybę lub, w zależności od budowy kabiny, na dodatkowy ekran, usytuowany przed oczami operatora. Informacje są wyświetlane w postaci swego rodzaju hologramu, w kolorze różowym, uznanym przez SkogForsk za najbardziej widoczny w środowisku leśnym. Z początkiem jesieni ma ruszyć kolejny, roczny program testowania tej obiecującej technologii.

Źródło: <http://www.elmia.se>

B. K.

Konferencja FAO „Lasy dla bezpieczeństwa żywności i żywienia”

W dniach 13-15 maja 2013 roku w Rzymie odbyła się konferencja Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (ang. skrót: FAO) „Lasy dla bezpieczeństwa żywności i żywienia”. Wzięło w niej udział ponad 400 uczestników, głównie rządowych ekspertów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, społeczności lokalnych, darczyńców i organizacji międzynarodowych z ponad 100 krajów. Celem konferencji było zwrócenie uwagi na rolę lasów w globalnym zabezpieczeniu żywności dla ciągle rosnącej populacji ludzi. Szacuje się, że w 2050 roku będzie nas około 9 miliardów. Liczba ta wymusza wzrost efektywności produkcji rolnej o około 60%, aby potrzeby pokarmowe ludzi zostały zaspokojone. Las, jako rezerwar bioróżnorodności, może być poważnym źródłem pokarmu, szczególnie w krajach rozwijających się. W trakcie konferencji zaproponowano różne sposoby wykorzystania wiedzy na ten temat w podejmowaniu decyzji politycznych na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Wynikiem konferencji jest sformułowanie 13 kluczowych przesłań, opisane korzyści płynących z lasu, zadrzewień i agroleśnictwa w kontekście bezpieczeństwa żywnościowego oraz opracowanie 27 zaleceń dla konkretnych przedsięwzięć. Spośród kluczowych przesłań (pełna lista znajduje się w raporcie: <http://www.fao.org/docrep/018/aq110e/aq110e.pdf>) należy wymienić zwrócenie uwagi na dotychczasowe zaniedbywanie roli lasów i zadrzewień w strategii zabezpieczenia żywności. W lasach, dzięki ich dużej bioróżnorodności, drzewie ogromny i jak dotąd nie wykorzystany potencjał żywnościowy. Podkreślono również fakt, iż około 1/3 ludności świata (2,6 mld) wykorzystuje drewno, jako podstawowe paliwo do przygotowania posiłków.

W raporcie z konferencji wskazano główne problemy w omawianym zakresie. Do najważniejszych zaliczono fakt, że duży wkład lasów i zadrzewień w zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego jest zwykle słabo odzwierciedlony w krajowych strategiach rozwoju. Istnieje duży niedobór długoterminowego finansowania projektów ukierunkowanych na promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej i agroleśnictwa, co skutkuje niepowodzeniami w ich wprowadzaniu. Podkreślono, że w wielu miejscach zasoby leśne są niszczone w wyniku nadmiernego pozyskania. Na przykład, nadmierna eksploatacja populacji dzikich zwierząt, jest poważnym problemem w niektórych lasach Afryki. Brak bezpieczeństwa żywnościowego naraża dany region na nadmierne pozyskiwanie zasobów naturalnych w sposób niezrównoważony, co ostatecznie degraduje duże obszary leśne.

Do najważniejszych zaleceń na przyszłość zaliczono uczestnictwo społeczności lokalnych w promocji zrównoważonego wykorzystania lasów i zadrzewień w gospodarce żywnościowej oraz poprawa warunków bytowych ludności zależącej od lasu, co może przyczynić się do bardziej racjonalnego wykorzystania zasobów leśnych.

Źródło: <http://www.fao.org/forestry/food-security/en/>

K. S.

Fiński parlament nie zakazuje hodowli zwierząt futerkowych

Parlamentarna Komisja Rolnictwa i Leśnictwa w Finlandii nie poparła obywatelskiej inicjatywy wprowadzającej zakaz hodowli zwierząt futerkowych. Jest to pierwsza taka inicjatywa obywatelska, która została skierowana do parlamentu.

Komisja stwierdziła, że hodowla zwierząt futerkowych jest legalnym zajęciem, istotnym z gospodarczego punktu widzenia, szczególnie w prowincji Ostrobothnia. Bezpośrednio trudni się nią ok. 4 tysiące osób, wraz z 13. tysiącami pracowników pośrednio związanych z branżą. Wartość eksportu szacowana jest rocznie na 700-800 milionów euro.

Za pełnym zakazem opowiadają się członkowie organizacji ekologicznej Zielona Liga. Ze względu na szeroko pojęte dobro zwierząt, wartości etyczne, a także problemy środowiskowe wynikające z tego typu działalności, hodowla zwierząt futerkowych powinna być według nich całkowicie zakazana. Zdaniem Satu Haapanen, parlamentarzystki reprezentującej Zieloną Ligę, dyskusja nad tą kwestią będzie kontynuowana, pomimo stanowiska Komisji w tej sprawie.

Większość członków Komisji jest zdania, że zakaz wydany przez fińskie władze mógłby spowodować przeniesienie hodowli do innych krajów. Stoi to w sprzeczności z interesem całej branży, która wykazuje tendencję rosnącego popytu. Z decyzją Komisji zgadzają się parlamentarzyści z Narodowej Partii Koalicyjnej. Ich zdaniem hodowcy nie powinni być poddawani nowym, restrykcyjnym przepisom, gdyż spowoduje to załamanie rynku.

Komisja Rolnictwa i Leśnictwa zadeklarowała troskę o szeroko pojmowane dobro zwierząt będących przedmiotem handlu. Wśród postulatów znalazł się m.in. wymóg uzyskiwania specjalnego pozwolenia na przewóz zwierząt rozplodowych za granicę UE. Zwierzęta te przebywają bardzo długi czas w klatkach i dlatego potrzebują specjalnej opieki. Komisja zwróciła również uwagę na podniesienie jakości opieki zdrowotnej zwierząt futerkowych oraz na inicjatywę szerszych badań w tym zakresie.

Źródło: <http://yle.fi/uutiset>

B. K.

Lasy a klimat

W dniach 2-12 września 2013 roku odbędzie się na Wydziale Leśnym (Uniwersytet Artvin Coruh) w Artvin (Turcja) II szkoła letnia pod tytułem „Lasy w zmianach klimatu” (FORESTS in CLIMATE CHANGE). Jest ona organizowana przez zespół zadaniowy IUFRO „Edukacja w naukach leśnych”, w ramach projektu koordynowanego przez prof. Piotra Paschalisa - Jakubowicza,, a finansowanego przez polską Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych, pt. „Określenie wymagań programowych uniwersyteckich studiów leśnych uwzględniających potrzeby prowadzenia leśnictwa w XXI

wieku”. W tym roku temat przewodni będzie następujący - las a zmiany klimatu.

Na stronach internetowych projektu można zapoznać się z opisem całego przedsięwzięcia oraz z listą wykładowców. W programie poza technicznymi i praktycznymi zajęciami, planowane są wycieczki do ciekawych przyrodniczo miejsc oraz spotkania pozwalające na integrację uczestników. Wykładowcami w tegorocznej edycji będą:

Zbigniew W. Kundzewicz, Jean-Luc Peyron, Chandrashekhar P. Joshi, Zoran Galić, Aydın Tüfekçioğlu. W dniu 20 lipca br. upływa czas nadsyłania zgłoszeń. Do 30 lipca br. ogłoszona zostanie lista zakwalifikowanych uczestników.

Więcej na <http://www.tf-efs.pl/en/home/forest-school/2013-rok/what.html>

K. S.

Szlezwik-Holsztyn: otwarto pierwszy las cementarny

W południowej części powiatu kilońskiego, 15 km na północ od Hamburga, 21 czerwca b.r. otwarto pierwszy w Szlezwiku-Holsztynie Friedwald (las cementarny). Liczący 200 hektarów, należący do lasów krajowych Szlezwiku-Holsztyna kompleks leśny Kisdorf jest ulubionym miejscem wypoczynku mieszkańców Hamburga. Na jego terenie wydzielono obszar 35 ha z przeznaczeniem na grzebanie zmarłych. W centralnej części znajduje się dom pogrzebowy i plac przeznaczony na ceremonie żałobne.

Geograficznie jest to obiekt pochodzenia lodowcowego, od dłuższego czasu wyłączony z intensywnej gospodarki leśnej, porośnięty 120-letnim półnaturalnym lasem dębowo-bukowym. Na jego terenie znajduje się wiele małych źródeł i strumyków oraz wijący się przez las ośmiokilometrowy potok Bredenbek, wpadający do rzeki Alster.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/schleswig-holsteins-erster-friedwald-eroeffnet>

T. Z.

Papierowy touchpad - przyszłość surowca drzewnego?

Wydawało by się, że wytwarzanie wysoce zaawansowanych technologicznie urządzeń związane jest ze stosowaniem drogich materiałów, wymagających skomplikowanych procesów obróbki. Nic bardziej mylącego. Podczas ostatniej konferencji naukowo-technicznej INPAP 2013, poświęconej najnowszym technologiom i badaniom naukowym związanym z wytwarzaniem papieru, profesor Jean-Francis Bloch z Grenoble Institute of Technology zaprezentował nowatorskie wykorzystanie metalizowanego papieru do wytwarzania pojemnościowych paneli dotykowych. Idea papierowych touchpadów opiera się na zmianach pojemności w metalicznej powłoce papieru, generowanych w kontakcie z ciałem obcym np. ludzkim palcem (impedancja elektryczna). Oczywiście rozwiązanie to wymaga wkomponowania w powierzchnię papieru układu

elektronicznego, a powleczenie powierzchni papieru powłoką aluminiową w kształt płaskich „klawiszy” odbywa się za pomocą wycinarki laserowej. Pomimo dość skomplikowanej technologii wytwarzania, papierowy touchpad charakteryzuje się niskimi kosztami produkcji i przede wszystkim bardzo szerokim spektrum możliwych zastosowań w dziedzinie opakowań papierowych. Konwencjonalne szklane touchpady stosowane w urządzeniach mobilnych cechują się znacznie wyższą czułością na wykrywanie zmian pojemnościowych niż ich papierowe odpowiedniki, charakteryzujące się czułością umożliwiającą zastosowanie ich przy konstruowaniu płaskiej klawiatury dotykowej na powierzchni tekturowych opakowań. Przykładem praktycznego zastosowania tej technologii może być opakowanie tekturowe z systemem alarmowym zabezpieczającym przed niepowołanym otwieraniem. Otwarcie takiego opakowania wymaga wprowadzenie właściwego kodu poprzez touchpad. Informacja zwrotna o wprowadzeniu właściwego kodu bądź niepoprawnym kodzie sygnalizowana jest za pomocą wbudowanych w powierzchnię opakowania diod. Być może prezentowane przez naukowców z ośrodka w Grenoble technologie zostaną niedługo wdrożone przez producentów specjalistycznych opakowań.

Źródło:

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/adma.201200137/abstract>

M. K.

Organizacje pozarządowe krytykują negocjowany tekst porozumienia w sprawie lasów

Wypracowany podczas IV. Sesji Międzyrządowego Komitetu Negocjacyjnego projekt porozumienia w sprawie lasów (tzw. paneuropejskiej konwencji o lasach, skrót LBA) został poddany silnej krytyce ze strony szerokiej koalicji europejskich organizacji pozarządowych. Przedstawiciele 30 dużych organizacji pozarządowych (NGO), w tym FERN, Friends of the Earth Europe, Bird Life Europe oraz Greenpeace uważają, że porozumienie jest nastawione głównie na produkcję drewna i nie przywiązuje się w nim należytej wagi do poprawy ogólnego stanu ekosystemów leśnych na Starym Kontynencie. W ich opinii przyjęty dokument opiera się na czysto ekonomicznym spojrzeniu na gospodarkę leśną, pomijając aspekty społeczne, środowiskowe i kulturowe. Tymczasem dotychczasowe badania pokazują, że ochrona ponad 60% europejskich lasów jest niewystarczająca, a jedynie 5% ekosystemów leśnych zachowało swój pierwotny charakter. Projekt porozumienia zawiera bardzo ogólne postanowienia i trudno spodziewać się, by jego przyjęcie w obecnym brzmieniu spowodowało konieczność zmiany przepisów prawa leśnego w którymkolwiek kraju europejskim.

Przedmiotem krytyki ze strony organizacji pozarządowych jest także sposób prac nad projektem konwencji, w szczególności brak rzeczywistego wpływu organizacji społecznych na kształt dokumentu. Jak podkreślają przedstawiciele NGO, podczas wszystkich czterech sesji Międzyrządowego Komitetu Negocjacyjnego zgłaszane były z ich strony propozycje zmian w tekście

opracowywanego porozumienia. Żaden z tych wniosków ostatecznie nie został uwzględniony. Inaczej miało być w przypadku pisemnych opinii reprezentantów właścicieli lasów i przemysłu, które były szeroko rozpowszechniane wśród uczestników negocjacji i znalazły odzwierciedlenie w tekście dokumentu.

W opinii niektórych przedstawicieli organizacji zrzeszonych w koalicji, projekt porozumienia jest bardzo odległy od faktycznych potrzeb w zakresie ochrony lasów. W obecnym kształcie konwencja stanowi w najlepszym razie próbę „zielonego mydlenia oczu”, a potencjalnie może być destrukcyjna, jeśli zostanie przyjęta jesienią bieżącego roku.

IV Sesja Międzyrządowego Komitetu Negocjacyjnego, która odbyła się w dniach 10-14 czerwca br. w Warszawie, zgromadziła 141 reprezentantów 33 krajów europejskich, w tym członków Unii Europejskiej, 19 organizacji pozarządowych i sektorowych oraz obserwatorów. W trakcie spotkania nie udało się zakończyć negocjacji w sprawie wiążącego porozumienia o lasach (LBA). Będą one kontynuowane jesienią br.

Źródło: <http://forestportal.efi.int/>

Ad. K.

Miód z białoruskich lasów

Gospodarstwa leśne na Białorusi przystąpiły do pozyskania miodu z pasiek leśnych. Według danych Ministerstwa Leśnictwa w tym sezonie planowane jest zebranie ok. 96 ton miodu. Dla porównania – w 2012 roku pozyskano 73 tony tego produktu. Wzrost pozyskania nastąpił dzięki zwiększeniu liczby pszczelich rodzin. Obecnie wynosi ona 7173. Zgodnie z obowiązującym planem rozwoju pszczelarstwa w gospodarstwie leśnym na lata 2011 - 2015, w końcu tego okresu liczba rodzin pszczelich powinna sięgnąć 9773. Liderami w tym zakresie są regionalne jednostki lasów państwowych w obwodach: mińskim, gdzie liczba rodzin wynosi 2395 i w brzeskim (2038). Produkcja miodu z leśnych pasiek przeznaczona jest głównie na rynek wewnętrzny.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news/2089.html>

W. G.

Informacje opracowali:

W. G. – Wojciech Gil

Ad. K. – Adam Kaliszewski

A.K. – Andrzej Klocek

B. K. – Bartłomiej Kotakowski

M. K. – Marcin Klisz

K. S. – Krzysztof Stereńczak

T. Z. – Tadeusz Zachara

Zespół redakcyjny:

Wojciech Gil

Michał Kalinowski

Tadeusz Zachara